

Ὡς δ' ἐμένομεν θεωροῦντες τὸ πρόσωπον τοῦτο τῆς οἰκίας, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐδύνατο νὰ εἰκάσῃ τις κουρέως ἐργαστήριον, ἐπέρασέ τις πλησίον ἡμῶν, καὶ τὸν ἠρωτήσαμεν ποῦ κατοικεῖ ὁ κ. Ἐσπινασούς.

— Ἐκεῖ, εἶπεν ὁ διαβάτης, δεικνύων τὸ κουρεῖον.

Ἀλλὰ καὶ διατί μουσικοδιδάσκαλος νὰ μὴ κατοικήῃ εἰς κουρέως;

Βισήθημεν λοιπόν. Διηρθετο δὲ τὸ ἐργαστήριον εἰς δύο ἴσα μέρη· εἰς τὰ δεξιά, ἐπὶ σανίδων ἦσαν τειθεμένοι ψήκτραι καὶ βούρσαι, κτένια, μικρὰ ἀγγεῖα χρυσμάτων καὶ μύρων, καὶ σάπωνες· εἰς δὲ τ' ἀριστερά, ἐπὶ βάρθρου παρὰ τὸν τοῖχον ἔκειντο ἢ ἐκρέμαντο ὄργανα μουσικά, βάρβιτοι ἢ βιολία, εὐθύαυλοι, σάλπιγγες κλειδιῶται.

— Ὁ κ. Ἐσπινασούς; ἠρώτησεν ὁ Ματτίας.

Ἀνθρωπος μικρόσωμος, ζωηρὸς καὶ ἀεικίνητος ὡς πτηνὸν, ζυρίζων κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην χωρικὸν καθήμενον ἐντὸς καθέδρας, ἀπεκρίθη διὰ φωνῆς βαρυτόνου.

— Ἐγὼ εἶμαι.

Ἐξήρξα τότε βλέμμα εἰς τὸν Ματτίαν ἵνα τῷ εἰπῶ ὅτι ὁ κουρέως μουσικὸς δὲν ἦτον ὁ ἄνθρωπος ὅστις θὰ μᾶς ἐδίδεν τὸ ποθοῦμενον μάθημα, καὶ ὅτι θὰ ἐσπαταλῶμεν μάτην τὰ χρήματά μας ἂν εἰς αὐτὸν τὰ ἐδίδομεν· ἀλλ' ἀντὶ νὰ μ' ἐννοήσῃ καὶ νὰ μ' ὑπακούσῃ, ὁ Ματτίας ἐκάθησεν εἰς ἐν σκαμνίον, καὶ μετ' ἤθους ἀδιστακτοῦ τῷ εἶπε·

— Θέλετε νὰ μοὶ κόψητε τὰ μαλλία ἀφ' οὗ ζυρίσῃτε τὸν κύριον;

— Βεβαίως, νεανία, καὶ σὰς ζυρίζω ἀκόμη, ἂν θέλετε.

— Εὐχαριστῶ, ὄχι σήμερον· τὴν προσεχῆ φอรὰν ὅταν πάλιν ἔλθω.

Ἦσαν ὅλως ἐκπεπληγμένοι διὰ τὴν ἐτοιμότητα τοῦ Ματτία, ἐκεῖνος δὲ μοὶ ἐξήρξα κλοπιμαῖον βλέμμα, ὡς ἵνα μ' εἰπῇ νὰ περιμεῖνω μίαν στιγμὴν πρὶν θυμῶσω.

Μετ' ὀλίγον δ' ὁ Ἐσπινασούς ἀπεξέυρισε τὸν χωρικὸν του, καὶ τὸ χειρόμακτρον εἰς τὰς χεῖρας, ἦλθε νὰ κουρέυσῃ τὸν Ματτίαν.

— Κύριε, εἶπεν ὁ Ματτίας, ἐν ᾧ ὁ ἄλλος τῷ ἔδενε τὸ χειρόμακτρον ὑπὸ τὸν τράχηλον, ἔχομεν φιλονεικίαν ὁ σύντροφός μου κ' ἐγὼ, καὶ ἠξέυρομεν ὅτι εἴθε περίφημος μουσικὸς, ὥστε θὰ ἡμπαρόσετε νὰ μᾶς εἰπῆτε τὴν γνώμην σας περὶ τοῦ ἀντικειμένου τῆς διαφωνίας μας.

— Ἀς ἰδῶμεν τὸ ἀντικείμενον τῆς διαφωνίας σας, νεανία.

Τότε ἐνόησα τίς ἦτον ὁ σκοπὸς τοῦ Ματτία· πρῶτον ἤθελε νὰ ἰδῇ ἂν ὁ μουσικὸς κουρέως ἦτον ἱκανὸς ν' ἀποκριθῇ εἰς τὰς ἐρωτήσεις του, καὶ ἔπειτα, ἂν αἱ ἀπαντήσεις ἦσαν ἐπαρκεῖς, νὰ λάβῃ τὸ μάθημα τῆς μουσικῆς ἐπὶ τῇ τιμῇ μίαις κουρέας. Πονηρὸς ἦτον ὁ Ματτίας τῇ ἀληθείᾳ.

— Διατί, ἠρώτησεν ὁ Ματτίας, ἐντείνουσι τὸ

βιολίον εἰς τινὰς τόνους μᾶλλον καὶ ὄχι εἰς ἄλλους;

Ἐνόμισα ὅτι ὁ κουρέως, ὅστις κατὰ τὴν στιγμὴν ἐκεῖνην ἐπέρα τὸ κτένιον εἰς τὴν μακρὰν κόμην τοῦ Ματτία, θὰ ἐδίδεν ἀπόκρισιν τινὰ ὡς τὰς ἐδικὰς μου, καὶ ἦδη ἐγέλων κατ' ἐμαυτὸν ὅταν ἔλαβε τὸν λόγον.

— Ἐπειδὴ, εἶπεν, ἡ δευτέρα χορδὴ ἀριστεροῦθεν τοῦ ὄργάνου δίδει τὸν τόνον *la* εἰς τὴν τακτικὴν διαπασῶν, αἱ λοιπαὶ χορδαὶ πρέπει νὰ ἐντείνωνται οὕτως, ὥστε νὰ δίδωσι τοῦς τόνους ἀπὸ διὰ πέντε εἰς διὰ πέντε, ἤτοι *sol* ἢ τετάρτη χορδὴ, *ré* ἢ τρίτη, *la* ἢ δευτέρα, καὶ *mi* ἢ πρώτη ἢ ἡ ἑπτάτη.

Τότε δὲν ἐγέλασα πλέον ἐγὼ, ἀλλ' ἐγέλασεν ὁ Ματτίας. Ἐχλεύαζεν ἀρᾶ γε τὸ ἐκπεπληγμένον μου ἦθος; ἢ ἔχαιρε μόνον διότι ἔμαθεν ὅ,τι ἤθελε νὰ μάθῃ; Ὅπως δ' ἤποτε ἐξεκαρδίετο.

Τὸ κατ' ἐμὲ δ' ἔμενον κεχηνῶς βλέπων τὸν κουρέα τοῦτον ὅστις, ἐν ᾧ ἐστρέφετο περὶ τὸν Ματτίαν καὶ ἀνοιγοέκλειε τὴν ψαλλίδα του, ἐπρόφρε συγχρόνως τὴν μικρὰν ταύτην διδασκαλίαν, ἥτις μοὶ ἐφαίνετο θαυμασία.

— Λοιπόν, εἶπε διακόψας τὸ ἔργον του καὶ σταθεὶς ἐμπρὸς μου, ἐλπίζω ὅτι δὲν εἶχεν αὐτὸς ἄδικον.

Ἐν ὅσῳ διήρκεσεν ἡ κουρέυσις, ὁ Ματτίας δὲν ἔπαυεν ἐρωτῶν, καὶ εἰς ὅλας τὰς ἐρωτήσεις ὁ κουρέως ἀπάντηα ἐπίσης ἀσφαλῶς καὶ εὐκόλως ὡς περὶ τοῦ βιολίου.

Ἀλλὰ μετὰ τὰς ἀπαντήσεις ἤρχισε καὶ αὐτὸς νὰ ἐρωτᾷ, καὶ δὲν ἤργησε νὰ μάθῃ πρὸς τίναν σκοπὸν ἤλθομεν πρὸς αὐτόν.

Τότε καὶ αὐτὸς ἐξεκαρδίισθη.

— Καλὰ παιδάρι! ἔλεγε. Τί νόστιμα!

Ἐπειτα δὲ ἠθέλησε νὰ τῷ παίξῃ τίποτε ὁ Ματτίας, ὅστις βεβαίως τῷ ἐφαίνετο νοστιμώτερος ἀπ' ἐμέ· καὶ ὁ Ματτίας, χωρὶς νὰ διστασῇ, ἔλαβε τὸ βιολίον καὶ ἤρχισε νὰ παίξῃ ἓνα χορδόν.

— Καὶ δὲν γνωρίζεις οὔτε ἐν σημεῖον τῆς μουσικῆς! ἀνέκραξεν ὁ κουρέως κτυπῶν τὰς χεῖρας καὶ ἐνικῶς ἀποτεινόμενος πρὸς τὸν Ματτίαν ὡς ἂν τὸν ἐγνώριζε πρὸ πολλοῦ.

Εἶπον ὅτι ὑπῆρχον ὄργανα κείμενα ἐπὶ βάρθρου καὶ ἄλλα εἰς τὸν τοῖχον κρεμάμενα. Ὁ Ματτίας τελειώσας ὅ,τι ἔπαιζεν εἰς τὸ βιολίον, ἐπῆρεν ἓνα εὐθύαυλον.

— Παίζω, εἶπε, καὶ τὸν εὐθύαυλον καὶ τὴν κλειδοσάλπιγγα.

— Ἐλα, παίξε, εἶπεν ὁ Ἐσπινασούς.

Καὶ ὁ Ματτίας ἔπαιζεν ἀνὰ ἓνα σκοπὸν εἰς ἕκαστον τῶν ὄργάνων τούτων.

— Τὸ παιδάριον τοῦτο εἶναι θαῦμα τοῦ αἰῶνος, ἀνέκραξεν ὁ Ἐσπινασούς. Ἄν θέλῃς νὰ μείνῃς πλησίον μου, θὰ σ' ἀναδείξω μέγαν μουσικόν· ἀκούεις; μέγαν μουσικόν! Τὸ πρῶτ' θὰ ζυρίξῃς μετ' ἐμοῦ τοὺς ἐργαζόμενους ἐδῶ, καὶ τὸ ἐ-

τινες ἢ ἦσαν ἐκ τῶν ἠρώων τοῦ 21 ἢ ἐξεστράτευον δι' ἰδίων χρημάτων.

Μεταξὺ τούτων ἦτο καὶ ὁ Ζήσης Σωτηρίου, ὅστις ὑποθηκεύσας τὴν παρὰ τὴν μητρόπολιν οἰκίαν του, καθήρτισε σῶμα καὶ ἀπῆλθεν εἰς τὸν Ὀλυμπον, ὁπόθεν δὲν ἐπανῆλθεν ἢ ἀφοῦ ἔλαβε τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Εὐρώπη θὰ ἐλευθερώσῃ καὶ τὸν Ὀλυμπον, παρὰ τοῦ ἐν Θεσσαλονίκῃ προξένου τῆς Ἀγγλίας Βλουντ, μεταβάντος εἰς τὸ στρατόπεδόν του μετὰ τοῦ διερμηνέως Πρασακάκη.

Ὁ Ζήσης Σωτηρίου, ὅστις πᾶσαν ὑπὲρ ἐλευθερίας ἐπανάστασιν ἐνεκομποῦτο καὶ ὑπεστήριξε θυσιάζων πᾶν ὅ,τι εἶχεν ὑπὲρ αὐτῆς, ὅτε ἀνέτειλεν ἡ 25 Μαρτίου τοῦ 1878, ἥτις εὔρε τὸν στρατόν μας ἐπανεληθόντα ἐκ τῆς ἀθανάτου ἐξόδου του μετὰ τὰ τρόπαια τῆς Ὀμβριακῆς, αὐτὸς ὅστις εἶχεν ἐξοδύσει καὶ διὰ τὴν ἐπανάστασιν αὐτὴν τὰ μετὰ κόπου ὑπ' αὐτοῦ καθ' ἡμέραν ἀποταμιευόμενα δεκάλεπτα, ἠσχύνθη νὰ ἐορτάσῃ τὴν ἡμέραν τῆς ἐξεγέρσεως τοῦ γένους καὶ δὲν διένειμεν, ὡς ἔπρατε κατ' ἔτος, μπουμπόταν, δάφνην καὶ ὕδωρ, διότι, ἔγραφεν ἐν προκηρῆξί πρὸς τὸ Πανελλήνιον, ὁ παπποῦς τοῦ Ὀλύμπου δὲν τῷ ἔστειλεν, ἀλλὰ περιμένει τὰ παληκάρια νὰ τὴν λάβουν ἀπὸ τὰς χεῖρας του.

Σκληρὸν τὸ μάθημα διὰ τοὺς ἥρωας τῶν πετωμάτων, οἵτινες ἐπίστευον ὅτι ἀρκεῖ διὰ τὴν νεολαίαν τοῦ ἔθνους μας μικρὸς μέχρι τοῦ μέσου τῆς ὁδοῦ Πατησίων περιπάτος ἵνα στολιχθῆται αὕτη μετὰ δάφνην ἐκ τῶν κορυφῶν τοῦ Ὀλύμπου. Ἄλλ' ὁ κατ' ἔτος διανέμων αὐτὴν τοῖς ἔλεγεν: ἀναβῆτε εἰς τὸν Ὀλυμπον καὶ πολεμήσατε διὰ νὰ δρέψητε δάφνης. Αἱ δάφναι δὲν λαμβάνονται ἀκόπως· ἐδῶ ἀποκτώνται ἐν ἀγῶσιν ἐκεί.

Ὁ Ζήσης Σωτηρίου ἦτον ὡς χαρακτηριστὸς τύπος ἄξιος μελέτης. Εἶτε διότι ὑπὸ δουλείαν ἠτένισε τὸ πρῶτον τὸν ἥλιον εἰς Σέρβια τῆς Μακεδονίας μόλις ἀρχομένου τοῦ παρόντος αἰῶνος, εἶτε διότι καταβάς εἰς τὴν ἀγωνιζομένην Ἑλλάδα, πρὶν ὑπογραφῆ ἢ συνθῆκῃ τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς, ἔσχε τὴν ἀτυχίαν νὰ ἴδῃ τὴν γεννέτιραν καὶ πάλιν ὑπὸ ζυγὸν ἀπομείναςαν, ἐνῶ αὐτὸς εἶχε σπεύσει ἐκ Πέστης τῆς Οὐγγαρίας ὅπου μετῆρθετο τὸν ἔμπορον ὅπως καὶ προσωπικῶς καὶ χρηματικῶς μετὰσχῃ τοῦ ἀγῶνος κατὰ τὰ τελευταῖα ἔτη, εἶτε διότι ἦτο φύσις ἐλευθέρα, καὶ καρδιά, ἥτις μόνον διὰ τὴν Θεὰν Ἐλευθερίαν ἠσθάνετο παλμοὺς, πάντοτε, ὅπου ἤκουεν ἀγῶνα ὑπὲρ ἐλευθερίας, ἔσπευδε νὰ προσφέρῃ καὶ αὐτὸς τὸν ἔρανόν του καὶ τὸ αἷμά του ὑπὲρ αὐτῆς.

Καὶ ἰδοὺ διατί καὶ εἰς Ἰταλίαν δις ἀπῆλθε, καὶ τῷ 1854 ἐξεστράτευσε, καὶ ἅμα τῇ ἐκρήξει τοῦ τελευταίου Ῥωσοτουρκικοῦ πολέμου πρῶτος αὐτὸς διενόηθη νὰ ἐκστρατεύσῃ διεγείρων ἐπαναστάσεις, ἀλλὰ συνελήφθη εἰς Λαμίαν καὶ ἐφυλακίσθη ὀλίγας ἡμέρας, μεθ' ὅ ἀπεστάλη εἰς

Ἀθήνας, διαταγῇ τῶν ἀνθρώπων, οἵτινες ἀργότερον ἢ ἐνήργουν ἢ ἐπεδοκίμαζον. . . τὰ πετωμάτα!

Ἐπολέμει κατὰ τῶν τυράννων τῶν λαῶν εἶτε κατακτητῆται εἶτε μονάρχαι ἦσαν. Καὶ διὰ τοῦτο εἰργάσθη ὑπὲρ τῆς 3 Σεπτεμβρίου τόσον ἀκαμάτως ὅσον καὶ ἀφιλοκερδῶς. Ἡ τιμιότης καὶ ἡ ἀφιλοκερδία τοῦ Ζήση Σωτηρίου ἦτο ἐκτὸς πάσης συζητήσεως. Ὅτε κατὰ τὸ 1848 ἀπεστέλλετο πρὸς τὸν ἐπαναστατήσαντα Παππακώσταν ὑπὸ τῶν ἐνταῦθα συνεννοημένων διὰ τὴν ἀνταρσίαν, ὁ Ζήσης μὴ ἔχων τ' ἀπαιτούμενα διὰ τὸ ταξείδιον χρήματα, ἀντὶ νὰ εἴπῃ τι εἰς τοὺς ἀποστέλλοντας, ἐπορεύθη εἰς φίλον του καταστηματοῦργον καὶ ἐζήτησε νὰ δανεισθῇ ὀλίγα χρήματα. Τοῦ φίλου προθύμως παραχωρήσαντος τὸ αἰτήθη πόνον, ὁ Ζήσης Σωτηρίου ἐξαγαγὼν τὸ ὠρολόγιόν του ἠθέλησε νὰ τὸ ἀφήσῃ ὡς ἐνέχυρον. Ὁ δανεισας ἠρνεῖτο ἐπιμόνως, ὁ Ζήσης ἐπέμενε, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὁ καλὸς φίλος ὑπερίσχυσε καὶ ὁ Ζήσης τὸν ἀπεχαιρέτισε κομίζων ἐν τῷ θυλακίῳ καὶ χρήματα καὶ ὠρολόγιον. Τὴν ἐπομένην ὁ δανεισας εὗρσκει εἰς τὸ κατάστημά του, κομισθέντα ἐκ Πειραιῶς ὑπὸ τινος νέου, τὸ ὠρολόγιον τοῦ Ζήση καὶ ἐπιστολὴν ἐν ἣ τῷ ἔγραφεν:

«Ἀδελφέ!—Εἰς τὸν κόσμον ὑπάρχει ζωὴ καὶ θάνατος. Ἄν ἀπέθνησκον θὰ ἐζημιούσο ὅ,τι τόσον προθύμως μοι ἐδάνεισας καὶ μετὰ τόσου κόπου ἀπέκτησας. Οὔτε τὸ θέλω οὔτε δίκαιον εἶναι. Κράτησε τὸ ὠρολόγιόν μου διὰ πᾶν ἐνδεχόμενον. . .»

Καὶ ὅτε τὸν διώρισε ἡ κυβερνησις ἀρχαιοφύλακα, ἠρνήθη ὅλον τὸν ὄρισμένον μισθόν, διότι ὀλιγώτερα τῷ ἤρουν, καὶ διὰ νὰ συμβιβασθῇ τὸ πρᾶγμα ἄφινεν ὑπὲρ τοῦ δημοσίου ταμείου τὸ τρίτον τῆς μισθοδοσίας του, ἐκ τῶν λοιπῶν δύο τρίτων κατορθῶν ν' ἀποταμιεύῃ δεκάλεπτά τινα ἐκάστην ἡμέραν διὰ μελλούσας ἐπαναστάσεις, νὰ ἔχῃ παρ' αὐτῷ σπουδάζοντα ἕνα τῶν ἀνεψιῶν του καὶ νὰ προσφέρῃ πάντοτε τὸν ὄβολόν του ἐν τοῖς πρώτοις ὑπὲρ παντός καλοῦ καὶ πατριωτικοῦ, παρ' οὐδενὸς ἰσχυροῦ καὶ ἐπισκεπτομένου τὰς ἀρχαιότητας δεχόμενος δῶρα καὶ οὐδενὶ ἐπιτρέπων νὰ ἐγγίσῃ καὶ λίθον ἀρχαίων. Διότι ἐλάτρευε τὰς ἀρχαιότητας καὶ οἰοεὶ ὡς ἐραστὴς ἐξηλοτύπει ἐὰν τὰς ἠγγίζῃ. Ἄπαξ μόνον ἐπέτρεψεν εἰς ἐαυτὸν νὰ δωρησθῆται ἀσήμαντον τεμάχιον ἀρχαίου μαρμάρου πρὸς τὸν Ἀγγλον σοφὸν Φρήμαν, τὴν δ' ἐπομένην ἐφρόντισε νὰ κάμῃ γνωστὸν τοῦτο εἰς τὸ Πανελλήνιον διὰ τοῦ τύπου.

Ἠδύνατό τις νὰ κάμῃ ψυχολογικὰς μελέτας ἐπὶ τοῦ ἀνδρός, ὅστις τόσον ἐθεώρει ἐαυτὸν στενὸς συνδεδεμένον πρὸς τὸ Πανελλήνιον, ὥστε καὶ τὰς ἰδιαιτέρας του πράξεις ἐφρόνει ὅτι ἔπραξε νὰ τῷ κάμῃ γνωστὰς ἔτοιμος νὰ δεχθῇ τὸν φόγον ἢ τὸν ἔπαινόν του. Ὅτε ποτὲ ὁ Μέγας δούξ Κωνσταντῖνος τῷ προσέφερε ἀπφειρον ἐπὶ δακτυλίου